

Visites escolars al Palau Municipal

Edita

Ajuntament de Tarragona
Institut Municipal d'Educació - IMET

Textos

Museu d'Història de Tarragona

Coordinació

Institut Municipal d'Educació - IMET

Disseny, maquetació i impressió

Departament de Disseny Gràfic Corporatiu i Autoedició

Tarragona, març de 2015

Visites escolars al Palau Municipal

1. Introducció a Tarragona	4
2. Façana de l'Ajuntament	6
3. Saló de Plens	12
4. Sala dels Tarragonins i les Tarragonines Il·lustres	14
5. Mausoleu dedicat a Jaume I	20
6. El quadre de Salvador Dalí i la rotonda	22
7. Tarragona sota les bombes de l'exèrcit franquista	24
8. ANNEX. Introducció a Tàrraco	26

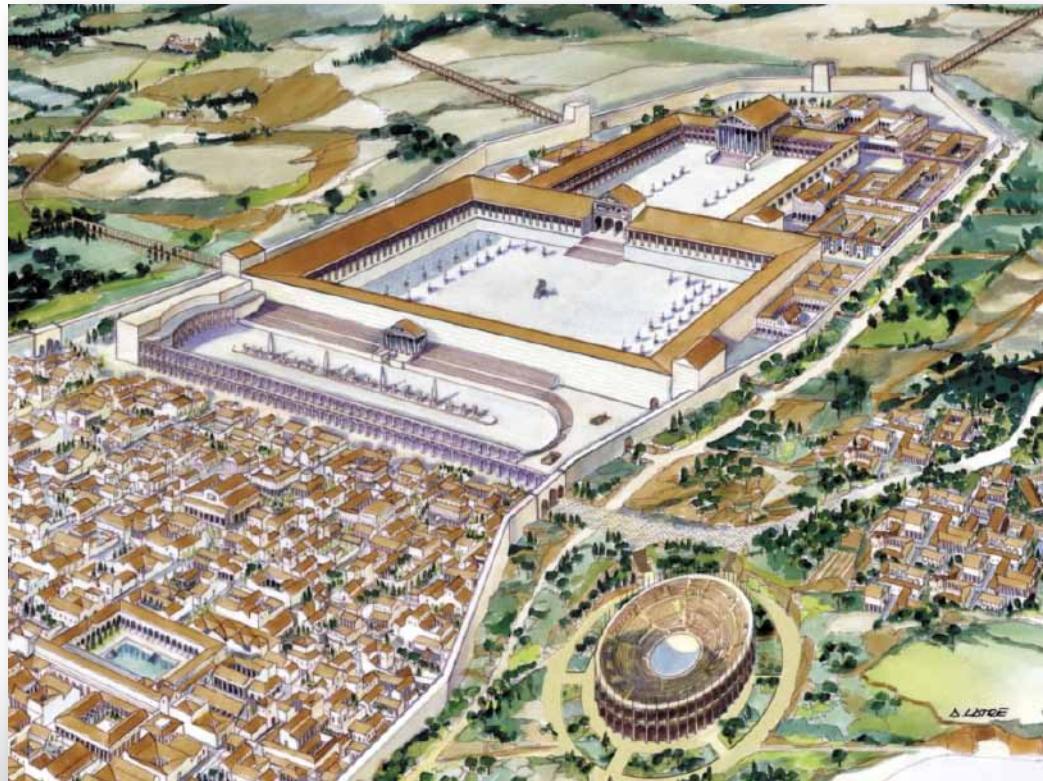
Introducció a Tarragona

Tarragona, digna hereva de la Tàrraco imperial, és una ciutat singular que ha sabut combinar el seu llegat de l'època romana amb el seu passat medieval i les seves genuïnes joies modernistes; encara avui constitueix una destinació turística privilegiada.

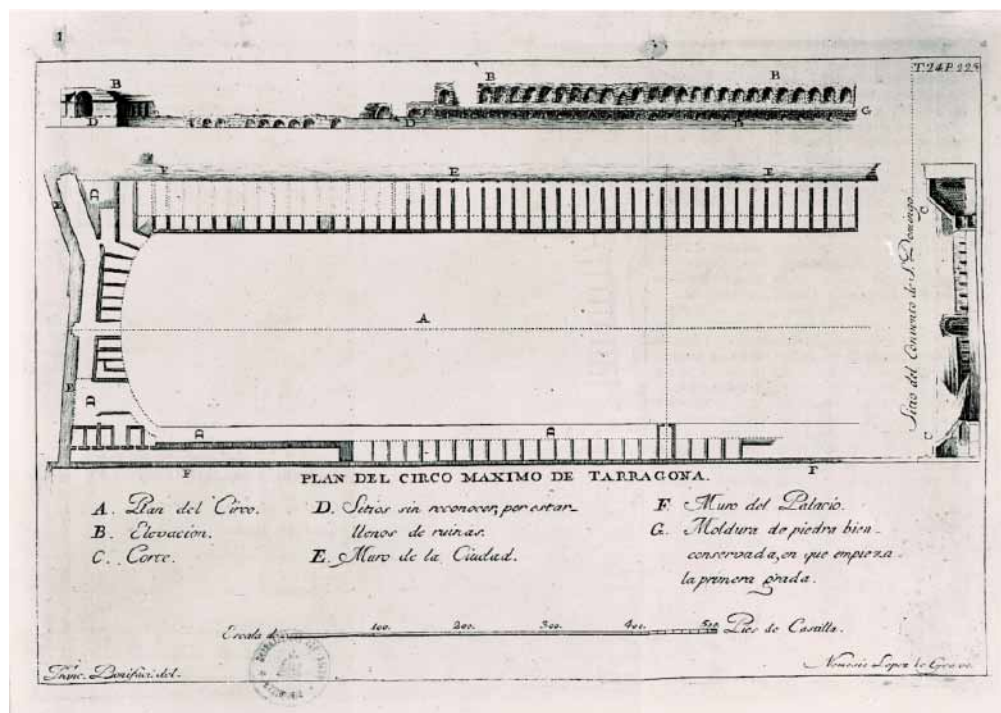
Per tal de conèixer els orígens de la ciutat cal endinsar-se a Tàrraco. Fou la primera fundació militar romana estable que s'emplaçà fora de la península itàlica, i des d'allà es vertebrà la futura Hispania. L'any 218 a.C. Gneu Escipió, tot comandant les seves legions, desembarcà al port i en poc temps construí la ciutat que anys després esdevindria capital de la Hispania Citerior o Tarraconense.

Captivats per la bellesa de les seves platges i la bonança del clima, els romans dissenyaren un pla urbanístic adaptat a la complicada orografia del terreny, amb la construcció de terrasses artificials.

Tàrraco esdevingué un enclavament estratègic per a frenar les revoltes indígenes a l'època republicana: Cèsar hi reuní tots els seus legats abans d'entrar a Roma, i August hi residí durant els anys 27-26a.C., període en que Tàrraco fou el centre de la presa de decisions polítiques de tot l'Imperi romà. La ciutat es convertí en un dels centres urbans més importants de la Mediterrània occidental.

Per a conèixer la ciutat romana podem iniciar el recorregut pels cuidats 1.000 metres que es conserven del traçat de l'antiga muralla romana, la construcció de la qual s'inicià al segle II a.C. tot utilitzant blocs de pedra extrets de la cantera del Mèdol, de la qual se'n conserva una agulla de 16 metres d'altura. Si continuem la passejada pels carrers de la part alta podrem admirar les restes del Fòrum Provincial, seu de l'administració pública de la província romana Tarraconense al segle I a.C. El Circ construït al segle I i amb capacitat per a 30.000 espectadors és una parada obligada. La seva capçalera és la més ben conservada de tot Europa.

A continuació arribarem al Fòrum Local, situat a l'angle sud-occidental del recinte emmurallat. Es construí aproximadament l'any 30 a.C. Allí tenia lloc la vida social de la ciutat. A la part baixa de Tarragona, i en fase de recuperació, hi tenim el Teatre Romà, construït a principis del segle I a.C. La Necròpoli Paleocristiana és un dels monuments més importants de la dominació romana. Fou descoberta als anys vint i al seu interior s'hi comptaren fins a 2.051 tombes. Apropar-nos fins a l'aqüeducte romà o pont del Diable ens permetrà comprendre per què l'enginyeria romana era tan avançada al seu temps. Fou construït durant el segle I i tenia una longitud de 15 quilòmetres, dels quals encara se'n conserven 217 metres.

mana era tan avançada al seu temps. Fou construït durant el segle I i tenia una longitud de 15 quilòmetres, dels quals encara se'n conserven 217 metres.

Façana de l'Ajuntament

La façana va ser dissenyada pels arquitectes Francesc Barba i Francesc Rossell entre 1861-65, i representa en estil neoclàssic diverses al·legories de la història tant de la ciutat com de la província, ja que fins al 1986 va allotjar-s'hi la Diputació Provincial. L'obra d'escultures i relleus de la façana és de Bernat Verderol. Pel que fa a materials, hi trobem utilitzada en planta baixa la pedra anomenada lli-sós, el marbre de Carrara en les balustrades dels balcons i la pedra sorrenca del país en els remats arquitectònics i ornamentació escultòrica superior.

Als dos costats de la part superior de l'edifici hi ha els bustos de tot un seguit de personatges:

PAU OROSI [10]

Historiador (Tarragona, s. V dC)

LLUÍS PONÇ D'ICART [11]

Historiador i arqueòleg (Tarragona, ca. 1518 - 1578)

FRANCESC VICENT GARCIA [12]

Rector de Vallfogona, escriptor (Tortosa, ca. 1572 - 1623)

PERE VIRGILI [13]

Cirurgià (Vilallonga 1714 - 1776)

ANTONI GIMBERNAT [14]

Cirurgià (Cambrils 1734 - Madrid 1816)

ANTONI MARTÍ I FRANQUÈS [15]

Científic (Altafulla 1750 - Tarragona 1832)

PRÒSPER DE BOFARULL I MASCARÓ [16]

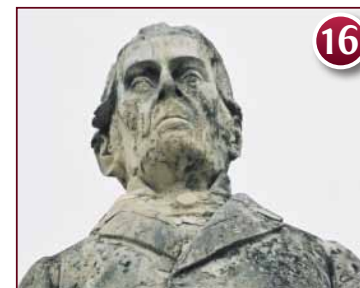
Historiador (Reus 1777 - Barcelona 1859)

JOAQUIM DE SANTIYÁN I VALDIVIELSO [17]

L'arquebisbe urbanista (Arce 1773 - Tarragona 1783)

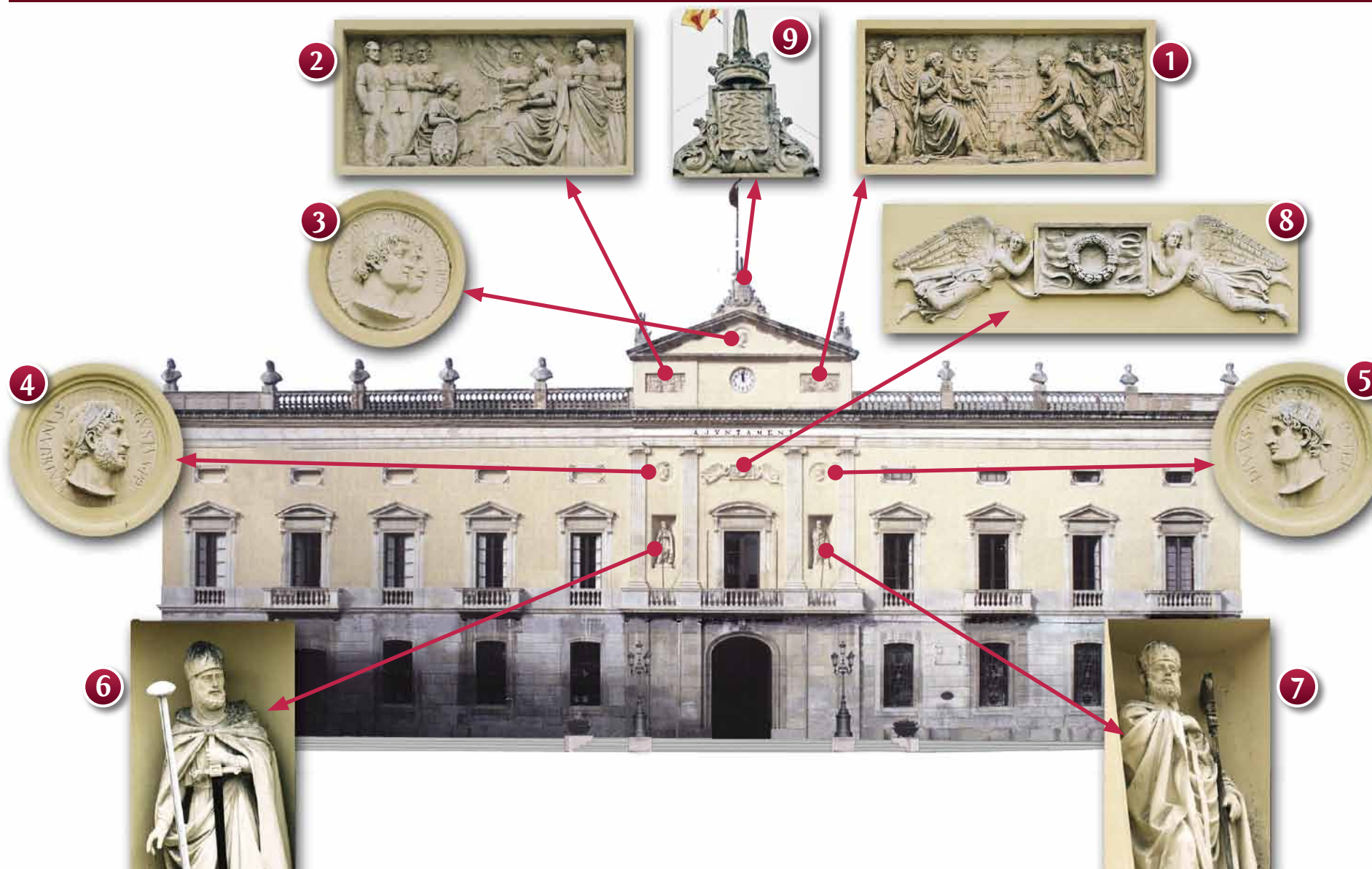
JOAN SMITH [18]

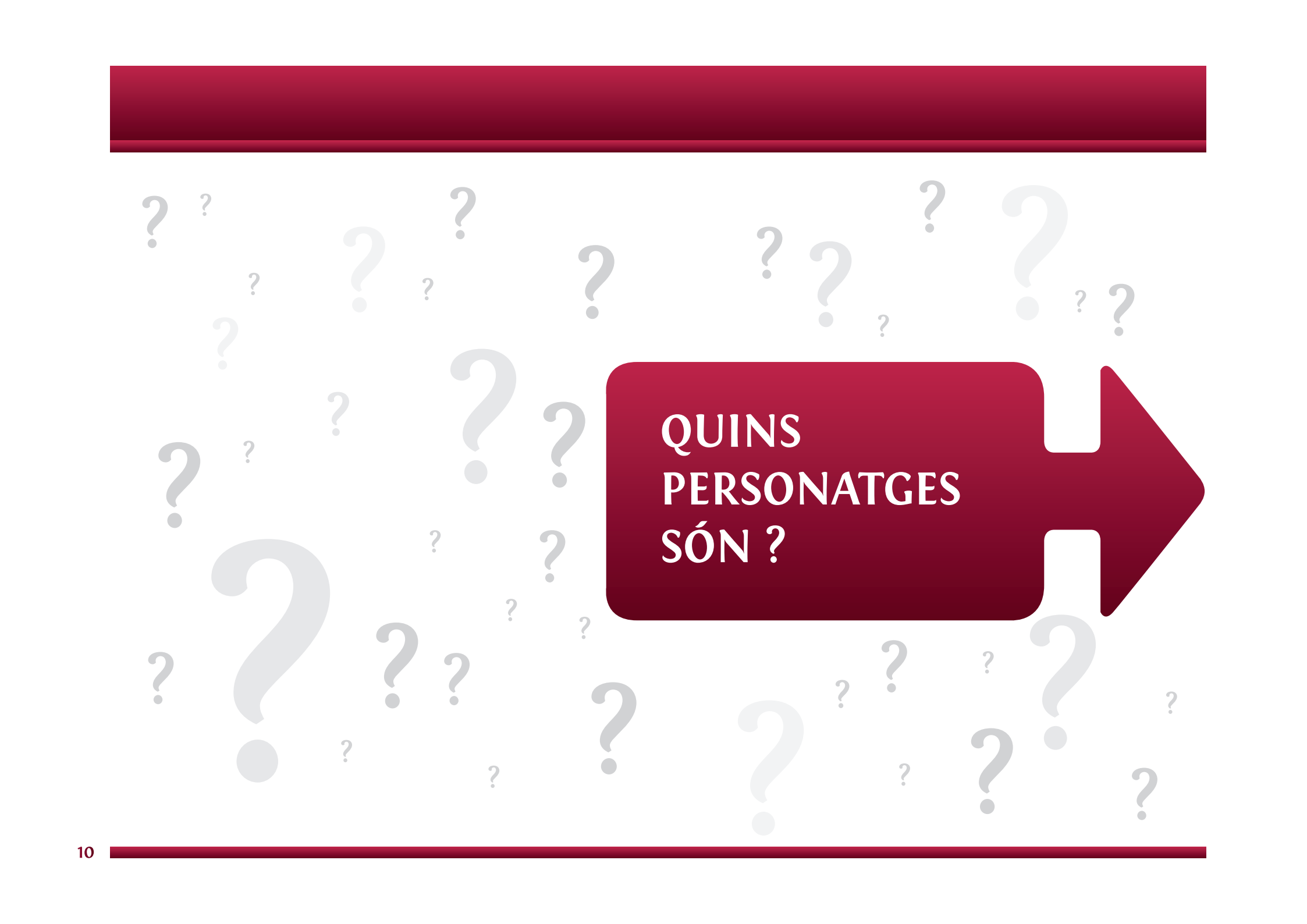
Impulsor del port modern
(Irlanda ca. 1756 – Tarragona 1809)

A la façana, d'ordre jònic, trobem diversos relleus: el de la part més alta, a la dreta, [1] representa l'anada d'una ambaixada de tarragonins rebuts per Juli Cèsar. A l'esquerra veiem un altre relleu [2] que representa la concessió, el 1856, per la reina Isabel II, dels títols i honors de què ara gaudeix la ciutat, com queda patent en l'escut vigent. Més amunt, centrat, hi ha un medalló [3] que representa els germans Escipions, els generals romans fundadors de la ciutat l'any 218 aC. Més avall hi ha dos medallons més que representen els bustos d'August [4] i d'Adrià[5], emperadors romans especialment vinculats a la nostra ciutat, ja que hi residiren.

Al costat del balcó principal trobem les estàtues de dos personatges crucials de la reconquesta de la ciutat: Robert d'Aguiló [6], o Bordet, el normand que fou el primer i únic príncep de Tarragona, i sant Oleguer [7], bisbe de Barcelona, que fou el primer arquebisbe de la seu restaurada. Sobre el balcó principal hi trobem un rectangle amb decoració sostingut per dos àngels [8] que antigament havia contingut el nom de la plaça. Corona l'edifici un gran escut de la ciutat [9].

QUINS
PERSONATGES
SÓN ?

El joc de la Façana de l'Ajuntament

Afegeix a cada nom el número d'imatge que li correspon

PRÒSPER DE BOFARULL I MASCARÓ

Núm.

JOAN SMITH

Núm.

LLUÍS PONÇ D'ICART

Núm.

PERE VIRGILI

Núm.

PAU OROSI

Núm.

ANTONI GIMBERNAT

Núm.

ANTONI MARTÍ I FRANQUÈS

Núm.

JOAQUIM DE SANTIYÁN I VALDIVIELSO

Núm.

FRANCESC VICENT GARCIA

Núm.

Sala de Plens

Al Saló de Sessions o Sala de Plens es on es celebren els plenaris municipals. S'hi exposen quadres a l'oli dels reis Carles II i Felip V i les esposes reines.

A la presidència es troben el quadre del Cap d'Estat i el bust del president de la Generalitat.

És remarcable l'enteixinat de finals del segle XIX, amb relleus laterals i plaques al·lusives a nomenaments honorífics, amb els següents textos:

- En sesión de 25 de mayo de 1884 el ayuntamiento de Tarragona declaró por unanimidad hijo adoptivo de la misma al Exmo. Señor. Dn Alberto Aguilera y Velazco e hijos predilectos a los Exmos Sres. Dn Carlos Morenes y Dn Juan Cañellas y Tomás
- Al Exmo Sr. D. Mariano Rius Muntaner conde de Rius declarado hijo predilecto de Tarragona en sesión de 16 de enero de 1889.
- Al Exmo. Sr. D. Alberto Bosch y Furtegueras Ministro de Fomento declarado hijo adoptivo de esta ciudad en sesión de 24 de julio de 1883.

Sala dels Tarragonins i les Tarragonines Il·lustres

A la Sala dels Tarragonins i les Tarragonines Il·lustres popularment anomenada **Sala dels Penjats**, s'hi exposa quadres de retrats de la ciutadania de Tarragona que, per les seves actuacions destacades en pro de la ciutat, han merescut aquesta distinció especial del municipi.

(text Wikipedia i Tarracowiki)

ANTONI ROVIRA I VIRGILI [1]

Polític, historiador i periodista
(Tarragona 1882 - Perpinyà 1949)

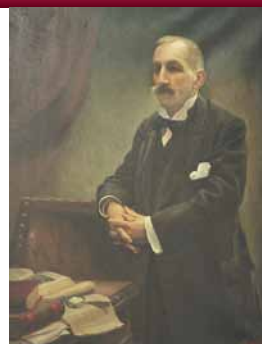
En 1900 a Barcelona estudia Dret. Fou periodista i redactor en diverses publicacions especialitzat en política estrangera i en història nacional catalana. Fundà i dirigí la Revista de Catalunya (1924) i el diari La Nau (1927). Col·laborà amb Enric Prat de la Riba a la Mancomunitat de Catalunya i fundà, l'any 1922, Acció Catalana. Fou elegit Diputat al Parlament de Catalunya. L'1 d'octubre de 1936 fou elegit Vicepresident Primer del Parlament, la qual cosa li comportà la Presidència interina de la Cambra, quan Josep Irla hagué d'ocupar, també interinament, la Presidència de la Generalitat, després de l'assassinat de Lluís Companys. Per motiu de la seva carrera política s'exilià a la fi de la guerra de 1936 a Montpeller (França) i a Perpinyà.

EDUARD SAAVEDRA I MORAGAS [2]

Enginyer de camins, polític i acadèmic
(Tarragona 1829 - Madrid 1912)

Nascut en una família de classe mitjana. A causa de la mobilitat de son pare viu la joventut a Tarragona, Lleida i Albacete. Cap a 1843, es traslladà a Madrid on va estudiar enginyeria. El 1857 va projectar la construcció del Far de Chipiona. Va descobrir les runes de Numància (1860) a la Província de Sòria. Va treure a la llum la via romana de Uxama a Augustòbriga. Com enginyer en cap a la província de Sòria, va dissenyar el ferrocarril de Torralba a Sòria. El 1861 esdevingué acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de la Història, abans d'arribar a ser-ne el director el 1908. La ciutat de Tarragona li va retre homenatge donant el seu nom a un parc, on es troba un bust dedicat Saavedra, de l'escultor Julio Antonio Rodríguez

EMILI MORERA I LLAURADÓ [3]

(Tarragona 1846 - 1918)

És l'historiador tarragoní més notable del segle XIX, i un dels més destacats del segle XX en la construcció de la història medieval de la ciutat de Tarragona i de les comarques de la Catalunya Nova. Llicenciat en filosofia i lletres i dret a la Universitat de Barcelona (1873). Dirigí el "Diario de Tarragona" del 1881 al 1883. Diputat provincial per Tarragona - el Vendrell (1884). Cap a 1890 es dedicà plenament a la investigació històrica. Membre de la Comissió Provincial de Monuments de Tarragona. Director (1901) del Boletín Arqueológico, òrgan de la Societat Arqueològica Tarraconense. Publicacions destaquen els estudis monogràfics sobre la Tarragona Antiga i Moderna i la publicació de "Tarragona Cristiana".

**BONAVENTURA
HERNÁNDEZ I SANAHUJA [4]**

Arqueòleg, primer director del Museu Arqueològic de Tarragona.
(Tarragona 1810 - 1891)

De família menestral, passamaner d'ofici i comerciant de professió, la formació cultural d'Hernández Sanahuja fou eminentment autodidacta. Amb els seus pares, va fugir de Tarragona arran de l'assalt francès del 1811, fins al 1821. A Tarragona va estudiar llatí i humanitats al col·legi tridentí, però per qüestions familiars el 1828 es va traslladar de nou a Barcelona, a la Llotja estudià química i matemàtiques. Retornà definitivament a Tarragona el 1830 i es dedicà al comerç. Hernández Sanahuja fou corresponent de la 'Real Academia de la Historia' (1851), de les Bones Lletres de Barcelona (1864) i de 'Bellas Artes de San Fernando' (1868). Va ser membre de la Societat Arqueològica Tarraconense (1845), de l'Academia Española de Arqueología' (1848) i de la Comissió provincial de Monuments Històrics i Artístics.

JOSEP PIN I SOLER [5]

Autor literari
(Tarragona 1842 - Barcelona 1927)

Estudià magisteri a Tarragona, a Madrid cursa Filosofia i Lletres, degut a participar en els avalots de la Nit de Sant Daniel (1865), va haver d'exiliar-se a Marsella, on va fer d'arquitecte després de treballar en diversos oficis i va escriure els seus primers textos "Quadros de costums marítimes", que va enviar al diari tarragoní 'La Prensà', i la seva primera novel·la, obra amb la qual inicià una trilogia que es publicà a Catalunya disset anys després, gràcies a Josep Yxart, quan tornà al país l'any 1887: La família dels Garrigas (1887), Jaume (1888) i Niobe (1889) seguit d'una munió de publicacions. El seu teatre representa, fonamentalment, la incorporació al català de la comèdia burgesa, el drama històric i el drama rural. El 1913 al 'Diario de Reus': Protesta contra les Normes ortogràfiques. Al final de la seva vida va dedicar una especial atenció a l'obra aliena: va publicar un recull de Sonets d'uns i altres (1904), la seva trajectòria en les literatures europees, i 10 volums que va denominar 'Biblioteca d'Humanitats' traduïts al català per ell: Elogi de la folia, Col·loquis i el Llibre de civilitat pueril d'Erasme de Rotterdam; la Utopia de Thomas More; Els llinatges de la noblesa d'Espanya d'A. Agustí; i El príncep i Comèdies i poemes de Maquiavel. Va ingressar a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1912) i a la de la Llengua Catalana (1917) i presidí els Jocs Florals de Barcelona el 1917. Postumament foren publicats els seus Comentaris sobre llibres i autors (1947), molt interessants per la llibertat de criteri i el coneixement directe i personal que suposen.

MARIA JOSEPA MASSANÉS I DALMAU [6]

Esriptora i poetessa
(Tarragona 1811 - Barcelona 1887)

Als 10 anys escriu el poema "Al Arco de Bará". Als 26 anys va publicar "El beso maternal" traduïda a l'anglès, amb gran èxit en els EE.UU. la declararen d'ús escolar. Es va casar amb un militar, fet que ocasiona un seguit de trasllats. A Madrid, la seva producció fou molt celebrada. Des de l'any 1846, retorna a Catalunya, escriu la seva obra en català. Fou la primera poetessa en llengua catalana, la qual cosa li valgué ser designada "Reina dels Jocs Florals" del 1863 i sòcia d'honor de tots els Ateneus de Catalunya. L'any següent, el seu "Creure és viure" fou premiat a l'important certàmen. Entre les nombroses obres que va publicar cal remarcar "Flores marchitas" (1850) i "Respirall" (1879), el seu darrer llibre. Maria Josepa Massanés va morir a Vallclara el 1887. Tres anys més tard, tota la seva producció catalana fou recollida en el volum "Poesies".

PERE ANTONI TORRES I JORDI [7]

Polític i periodista
(Tarragona 1843 - l'Espluga de Francolí 1901)

Esriptor, periodista i polític català. Estudià al Seminari Conciliar de Tarragona i després a Palma de Mallorca. El 1865 nomenat secretari del Comitè Democràtic de Tarragona. Va formar part del Partit Constitucional i participà en les conspiracions de Joan Prim i Prats, del que en fou secretari, raó per la qual fou deportat a Canàries. Amb la revolució de 1868 va tornar a Catalunya, fou secretari del govern civil de la província de Lleida (1869-1870) i de la província d'Alacant (1870-1871). Governador civil de Girona (1871) i diputat per Tremp a les eleccions generals d'abril de 1872.

El 1873 en proclamar-se la Primera República Espanyola es va apartar de la política i va escriure nombroses peces de teatre en català, alhora que proposava Víctor Balaguer i Cirera la construcció d'un teatre on es representessin només obres en català. Va fundar diversos diaris, com La Opinión i La Prensa de Tarragona, alhora que col·laborava a Crònica de Cataluña a Barcelona. El 1882 va dirigir la Vanguardia i fou president de l'Ateneu Tarraconense de la Classe Obrera. Després del cop del general Pavía (1874) fou nomenat governador civil de Màlaga i de Granada. Fou elegit diputat per Tarragona a les eleccions generals espanyoles de 1879, per Gandesa (1881), per Torroella de Montgri (1886), per Puigcerdà (1893) i per Valls a les de 1896, dins les files del Partit Liberal Fusionista.

Va defensar els interessos de les companyies ferroviàries i el proteccionisme econòmic. Home de confiança de Práxedes Mateo Sagasta, el 1882-1883 fou Director General de Beneficència, el 1888 governador civil de Navarra i el 1889 secretari del Govern General de Cuba.

JOSEP YXART I DE MORAGAS [8]

Crític literari i d'art.
(Tarragona 1852 - 1895)

Pertanyia a una família benestant i es llicencià en dret a la Universitat de Barcelona el 1873, el 1872 inicià les seves col·laboracions de crítica literària a diferents diaris, i després de fer el servei militar a Madrid, influït per les lectures de Taine, es dedicà professionalment a la crítica literària.

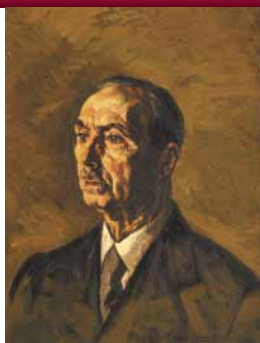
Publica articles a "La Renaixença" i "La Lluanera de Nova York" el seu assaig "El teatre català" guanya "Jocs Florals" de 1879. Va traduir els tres volums dels "Dramas" (1882, 1883 i 1886) de Schiller, o els volums "L'Àngel de la Mort" (1883) i "Dones" (1884) les dos de Goethe. Va ser col·laborador i després editor de la revista Art i Lletres (1882-83) i director de la "Biblioteca Art i Lletres" de mateix nom al 1833. Entre 1883 i 1885, va col·laborar també amb "L'Avenç" (1884 i 1890), "La Il·lustració Catalana", "Calendari Català", "Revista Literària", Art i Literatura (1884) i L'Època. Més tard va dirigir la «Biblioteca Clàssica Espanyola», on va publicar l'assaig "Fortuny", assaig biogràfic-crític (1881) i nombrosos pròlegs que són importants estudis sobre historiadors o crítics com Moratín, Cadalso, Larra, o Melo (1883-1885). Considerat un dels teoritzadors fonamentals de la renaixença de la literatura catalana de la segona meitat del segle XIX. Fou nomenat membre de la Real Acadèmia de la Historia al 1883. Sis anys més tard l'Ateneu Barcelonès el va nomenar president. Va morir el 25 de Maig de 1895 a Tarragona prematurament de tuberculosi.

DOMÈNEC BATET I MESTRES [9]

Militar (Tarragona 1872 - Burgos 1937)

Fou un militar català, Capità general de Catalunya entre els anys 1931-1935, l'any 1937 fou afusellat per intentar aturar el cop d'Estat previ a la Guerra Civil Espanyola. Ingressa a l'acadèmia militar el 1887 i el 1895 partí com a tinent voluntari a la guerra de Cuba (1895-1898), l'any següent és ascendit a capità per mèrits de guerra. El 1897 torna a Espanya, continua els estudis i el 1919 és ascendit a coronel. L'any 1921 designat jutge especial encarregat d'instruir els procediments derivats dels desastres militars succeïts a Marroc, càrrec del que dimiteix, entenen que corresponia a un militar del cos jurídic. El 1925 ascendit a general és destinat a Alacant i posteriorment a Tarragona. Acusat de complicitat en la temptativa d'alçament militar contra la Dictadura succeït en la nit de Sant Joan (1926), va ser detingut i processat, però el Consell Superior de Guerra el va absoldre. L'any 1931, en proclamar-se la República, es trobava destinat a Mallorca i substituï el destituït general López Ochoa com a capità general de Catalunya. En produir-se els esdeveniments del 6 d'octubre de 1934, Batet es posa en contacte amb el president del govern espanyol Lerroux que li respon que declari l'estat de guerra. L'exèrcit comandat per Batet pren la Plaça de Sant Jaume. Els canons de l'exèrcit disparen contra el Palau de la Generalitat i els insurrectes manats pel coronel Frederic Escofet es rendeixen i són fets presoners. El març del 1935 fou nomenat cap de la casa militar del president de

la República Niceto Alcalá-Zamora. El 16 de febrer de 1936 és designat cap de la Sisena Divisió Militar, amb seu a Burgos. Durant els intents d'aixecament d'alguns sectors militars, ell pren una postura contrària i el 16 de juliol de 1936 és va entrevistar, al monestir d'Irache, amb el seu subordinat i un dels principals conspiradors el general Emilio Mola, comandant militar de Pamplona. Pels seus nous intents d'intentar aturar l'aixecament, el general Batet fou detingut a Burgos per alguns dels seus oficials. Condemnat a mort en consell de guerra, fou afusellat el 18 de febrer del 1937.

PERE LLORET I ORDEIX [10]

Alcalde de Tarragona durant la Segona República Espanyola. (Tarragona 1872 - 1967)

Va estudiar dret a Barcelona. A Tarragona a partir de 1909 va exercir d'advocat i corredor de comerç. Aviat va destacar per l'activisme catalanista que hi desplegava. Va ser una figura clau en l'expansió i desenvolupament del moviment a la ciutat: membre destacat de Les Quatre Barres i de l'Associació Catalanista de Tarragona. Durant set anys va ser director de Lo Camp de Tarragona, l'òrgan d'expressió de l'Associació i director també de Catalunya Nova i de Renovació, hereus d'aquell primer. Va ser diputat provincial per Falset-Gandesa a l'any 1913. Com a director de la Caixa de Crèdit Comunal va participar en la Mancomunitat de Catalunya des de la creació de la nova institució. Va ocupar el càrrec de president de la Diputació de Tarragona en el període comprès entre els anys 1917 i 1919. I entre 1921 i 1923 va ser membre del Consell Permanent de la Mancomunitat. Va ser una persona amb un gran bagatge, culta, honesta, conciliadora i molt respectada en la majoria d'ambients de la ciutat. Quan va arribar la República era uns dels majors contribuents de la província. Des d'abril del 1931 fins octubre del 1934 i entre febrer i maig del 1936 va ser alcalde de Tarragona. Va estar empresonat arran dels fets d'octubre de 1934. Com a president del Patronat del monestir de Santes Creus entre 1931 i 1936 i com a comissari en els anys de la guerra civil va impulsar-ne la conservació, restauració i defensa. A finals de gener de

l'any 1939 es va exiliar a Montpeller. Va viure a la Residència d'Intel·lectuals Catalans, institució mantinguda pel govern de la Generalitat a l'exili. El desembre de 1939 el Tribunal de Responsabilitats Polítiques de Tarragona no va considerar-lo autor material d'activitats delictives, però sí responsable moral del que havia passat. Una sentència de l'any 1941 el condemnava a la pèrdua de tots els seus béns, a la inhabilitació absoluta perpètua i al desterrament perpetu de territori espanyol. El 1946 va aconseguir un indult parcial i el 1949 el sobreseïment de la causa, quan tenia 72 anys. Va morir a Barcelona l'any 1967.

EDUARD TORROJA I CABALLÉ [11]

Científic geòmetra i arquitecte (Tarragona 1847 - Madrid 1918)

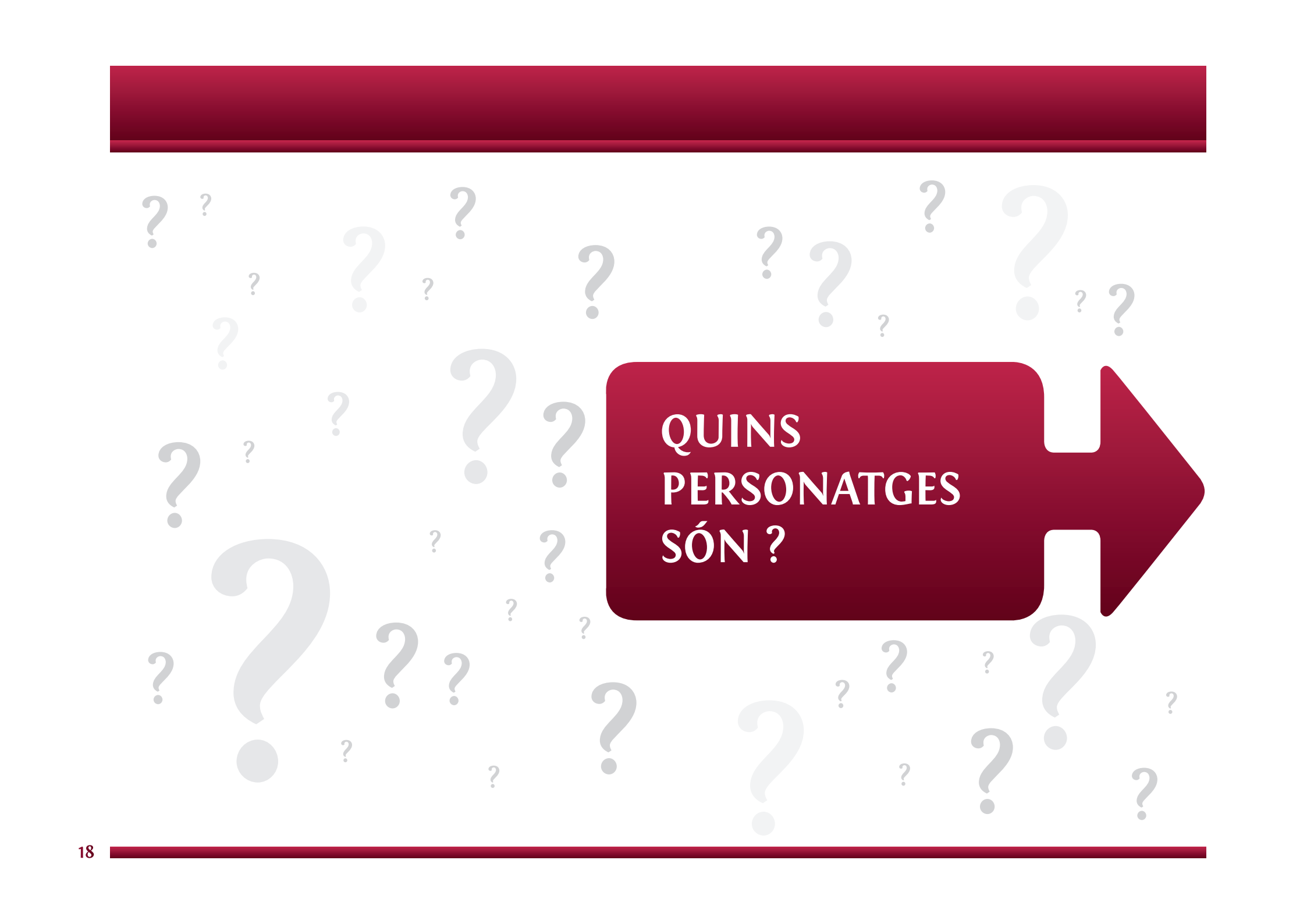
Matemàtic català, pare de l'enginyer Eduardo Torroja Miret. Va cursar Batxillerat a Institut de Tarragona, on el seu pare, Joan Torroja, era catedràtic de Geografia i Història. Va cursar els seus estudis superiors a la Universitat de Madrid on va obtenir la llicenciatura en Ciències el 1866, en Arquitectura el 1869 i el doctorat en Ciències el 1873. Des de 1869 va ser professor auxiliar de la Facultat de Ciencias i ajudant de l'observatori astronòmic de Madrid. El 1873 obtingué la càtedra de Complementos d'Àlgebra, Geometria i Trigonometria de la Universitat de València i el 1876 la càtedra de Geometria descriptiva de la Universitat de Madrid, càrrec en el que va romandre fins la seva jubilació el 1916.

PLÀCID MARIA DE MONTOLIU I DE SARRIERA, [12]

Marquès de Montoliu i Alcalde de Tarragona (Tarragona 1828 - 1899)

Nascut a Tarragona a l'any 1828 fou un destacat advocat, historiador polític tarragoní i espanyol. Fou alcalde de Tarragona del gener del 1865 al mateix mes del 1867 pel Partit Moderat. Amb la restauració borbònica tornà a la vida política i fou diputat a Corts del Partit Conservador pel districte de Tarragona a les eleccions generals espanyoles de 1876 i 1879 i senador el 1884-1885. Entrà a formar part de la Comissió Provincial de Monuments Històrics i Artístics de la que arribà a ser el president. Com a home de negocis cal destacar la implicació que tingué en el projecte no reeixit del ferrocarril transversal de Catalunya. També fou president de la delegació tarragonina de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre i com a tal s'entrevistà el 1877 amb el Ministre d'Estat per demanar-li que s'interessés en la conservació dels monestirs de Poblet i Ripoll, i participà en el Congrés General d'Agricultors i Ramaders de Madrid de 1880 amb Pelagi de Camps i de Matas.

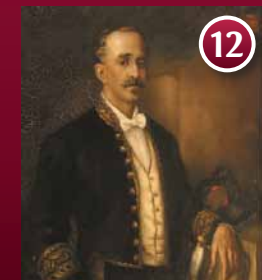
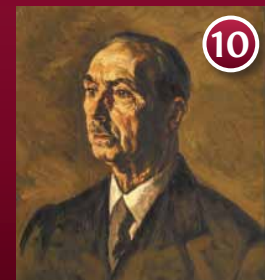
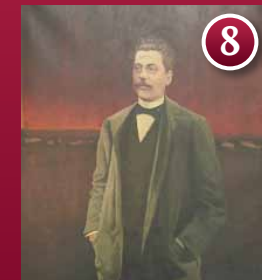

**QUINS
PERSONATGES
SÓN ?**

El joc de la Sala dels Tarragonins i les Tarragonines Il·lustres

Afegeix a cada nom el número d'imatge que li correspon

EDUARD TORROJA I CABALLÉ	Núm.	
MARIA JOSEPA MASSANÉS I DALMAU	Núm.	
ANTONI ROVIRA I VIRGILI	Núm.	
BONAVENTURA HERNÁNDEZ I SANAHUJA	Núm.	
EDUARD SAAVEDRA I MORAGAS	Núm.	
DOMÈNEC BATET I MESTRES	Núm.	
JOSEP PIN I SOLER	Núm.	
EMILI MORERA I LLAURADÓ	Núm.	
PERE ANTONI TORRES I JORDI	Núm.	
PLÀCID MARIA DE MONTOLIU I DE SARRIERA	Núm.	
JOSEP YXART I DE MORAGAS	Núm.	
PERE LLORET I ORDEIX	Núm.	

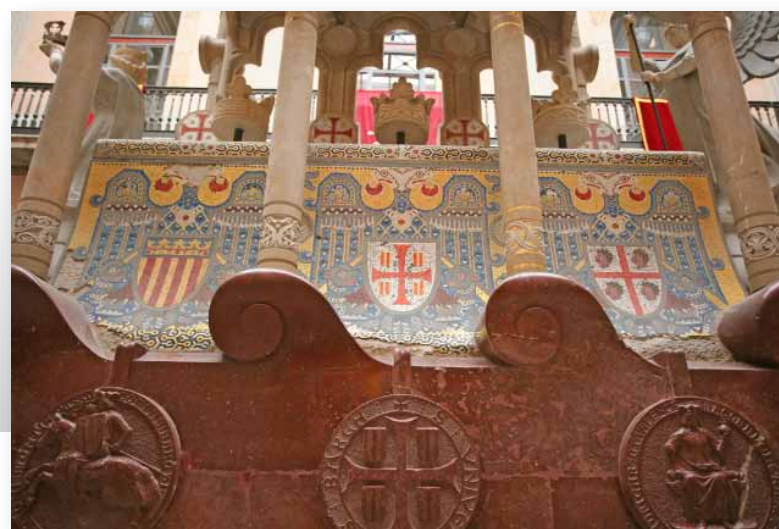
Mausoleu dedicat a Jaume I

En un dels claustres de l'edifici es conserva el mausoleu modernista de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner dedicat al rei Jaume I, datat el 1907, i que va ser instal·lat el 1992. Aquest extraordinari monument, creat per contenir-hi les despulles del rei conqueridor, va restar oblidat en un magatzem de la catedral durant gairebé seixanta anys.

L'arquitecte Lluís Domènech i Montaner fou historiador, humanista i polític català, dissenyador de tipografies i enquadernacions de llibres i il·lustrador.

Un dels principals protagonistes del Modernisme català. Com a arquitecte, es va avançar a les propostes arquitectòniques europees, amb un llenguatge innovador i una arquitectura fonamentada en un nou concepte integrador de totes les arts. Algunes de les seves obres són Patrimoni de la Humanitat.

El quadre de Salvador Dalí i la rotonda

En el corredor que accedeix a alcaldia hi localitzem diversos quadres amb pintures i gravats antics, entre els quals destaca l'obra de Salvador Dalí en commemoració del bimil·lenari de l'estada de l'Emperador August a Tàrraco.

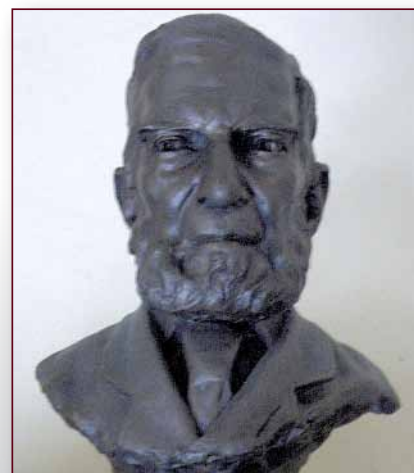
**JOSEP
GRAMUNT I SUBIELA**
Notari i bibliòfil
(Tarragona 1893 - Barcelona 1899)
Escultura de Jordi Vila Colldeforns (1993)

**JOSEP MARIA
JUJOL I GIBERT**
Arquitecte
(Tarragona 1879 - Barcelona 1949)
Escultura de Bruno Gallart (2002)

**WILLIAM
TARIN I NAURER**
Fundador del Club Gimnàstic
(Laisana 1869 - Madrid 1926)
Escultura de Salvador Martorell (1981)

**BONAVENTURA
HERNÁNDEZ I SANHAUJA**
Arqueòleg
(Tarragona 1810 - 1891)
Escultura de Carles Mani (1991)

Tarragona sota les bombes de l'exèrcit franquista

Des del 27 de maig de 1937 fins el 15 de gener de 1939, l'aviació franquista –amb una predominant participació italiana i alemanya, que evidencia un cop més la fal·làcia de la política de no-intervenció seguida per les potències occidentals– atacarà indiscriminadament la ciutat en 144 ocasions.

	AGRESSIONS	AVIONS	BOMBES
Aviació Legionària (Itàlia)	60	263	2285
Legió Cóndor (Alemanya)	83	324	1433
Brigada Hispana de Bombarderos	1	12	324
TOTALS	144	599	3.803

Els efectes devastadors dels bombardeigs provocaran l'anul·lació de l'activitat portuària a inicis de l'any 1938, així com la destrucció d'11 fàbriques - Tabacalera, CAMPSA,...- i diferents establiments comercials. Només durant els primers mesos de l'any 1938, cinc empreses de capital estranger, principalment suís i francès - Federico Huber, La Unión Agrícola, S.A., Sociedad de Placas y Polvos para Soldar, S.A., Ferd Steiner i Jacques Vilet- aixecaran acta notarial per poder reclamar amb posterioritat danys i perjudicis pels desperfectes causats per les bombes. Pel que fa a les destrosses causades en els habitatges, el 25 de març, el conseller municipal Vicente exposava als seus companys de consistori que després dels darrers bombardeigs més de cent famílies es troben sense llar. A mitjan de novembre, el conseller Castelló informa en el Ple de l'Ajuntament que un 60% de total dels habitatges de la ciutat estan en ruïnes o en un estat inhabitable

i que unes 6.000 o 7.000 persones es troben sense habitatge. Un informe municipal datat el 9 d'agost de 1939 recollia les xifres de 74 edificis totalment destruïts i 522 parcialment enderrocats per les bombes. Tot plegat, la quantificació econòmica dels danys causats pels bombardeigs s'elevava a la xifra de 9.678.700 pta.

Molt més importants que els estralls materials esmentats era la pèrdua de vides humanes. L'acció indiscriminada i criminal de l'aviació feixista registrarà 230 víctimes mortals - 166 homes i 54 dones, 15 dels quals eren menors de 14 anys - i, com apunta F.J. González-Huix, més de 350 ferits.

L'objectiu de minar la resistència física i moral de la reraguarda mitjançant els bombardeigs sistemàtics sobre la indefensa població civil s'havia aconseguit en bona part. El temor desfermat per les

bombes provocarà la fugida de molts ciutadans i el pànic desmoralitzarà progressivament una societat que acabarà anhelant la fi de la guerra, malgrat que això per molts representi la derrota.

Tanmateix, val a dir, que al costat de les comprensibles i humanes manifestacions de por, les autoritats locals, amb la col·laboració d'un considerable nombre de veïns, en un espai curt de temps - 9 mesos - i comptant amb uns recursos limitats, desplegaran una activitat febril que permetrà dotar a la ciutat d'una xarxa de refugis antiaeris segura i eficaç.

PIQUÉ PADRÓ, Jordi. *La crisi de la reraguarda. Revolució i guerra civil a Tarragona (1936-1939)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1998.

ANNEX. Introducció a Tàrraco

BIBLIOTECA DE TARRAGONA:

<http://www.tarragona.cat/lajuntament/conselleries/patrimoni/museu-historia/monuments>

MUSEU D'HISTÒRIA: Itinerari per Tàrraco

http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/BP_Tarragona/Documents/Arxiu/tarracohis.pdf

MUSEU NACIONAL ARQUEOLÒGIC DE TARRAGONA:

<http://www.mnat.cat/>

<http://www.mnat.cat/?page=educacio-detall&id=audiovisuals&idEdu=36>

Amb la frase *Tarraco Escipionum opus* (Tàrraco fou obra dels Escipions), Plini, a finals del segle I dC, ens remunta al moment fundacional de la ciutat.

En efecte, Tàrraco sorgeix arran de l'arribada dels exèrcits romans a la Península Ibèrica el 218 aC, en el marc de la confrontació bèl·lica entre romans i cartaginesos, l'anomenada Segona Guerra Púnica.

Aquest cos expedicionari romà va desembarcar a la ciutat grega d'Empòrion per dirigir-se, des d'allà, ràpidament cap al sud amb la finalitat de controlar les terres al nord de l'Ebre.

GUERRA PÚNICA

La ciutat republicana de Tàrraco va ser possiblement un nucli bifocal, amb el campament militar a la part alta i l'àrea residencial a l'entorn del poblat ibèric i el port.

La consolidació urbana va ser ràpida. La presència militar estable va comportar l'arribada no només de soldats, sinó també de comerciants i ciutadans romans que van veure Hispània com una terra que els oferia noves oportunitats.

Però l'arribada dels romans no tan sols va suposar l'arribada de gent, sinó també d'influències i d'una nova cultura que, amb el temps, va acabar per imposar-se amb més o menys èxit, segons la zona, a tota la Península Ibèrica.

TÀRRACO

<http://www.mnat.cat/?page=tarraco>

La favorable configuració geogràfica de les comarques meridionals, i el seu clima molt benigne, van afavorir que el procés de poblament humà s'hi iniciés en dates

molt primerenques, ja a l'època prehistòrica. Són relativament nombrosos els jaciments que documenten les diferents etapes del Paleolític i de l'Epipaleolític.

Durant el Neolític i l'Edat de Bronze, les respectives comunitats humanes (amb les activitats econòmiques característiques d'aquest període: agricultura i ramaderia) varen trobar als terrenys que actualment configuren les comarques del Camp de Tarragona l'escenari idoni.

Aquest procés d'assentament va finir amb la consolidació sobre el territori, de les diferents tribus que conformaren el mosaic sociopolític de les terres llevantines de la Península Ibèrica a l'època preromana, com a conseqüència directa del contacte d'aquells grups autòctons amb els diversos pobles colonitzadors de la Mediterrània (fenicis, grecs i púnics). El territori del Camp de Tarragona era ocupat per la tribu dels cessetans, essent un dels seus assentaments més importants (Kese) el que constituí, potser la seva capital i el precedent immediat, també, de la ciutat romana de Tàrraco, l'actual Tarragona.

EL PORT

Una de les principals infraestructures sobre les quals es va cimentar Tàrraco fou, sense cap dubte, **el port**.

Malgrat tot, l'edificació romana més antiga i més ben conservada d'època republicana és la muralla. En un primer moment hem d'imaginar-nos-la com una simple palissada de fusta que degué protegir la guarnició militar.

La victòria romana sobre els cartaginesos i la incorporació d'Hispània a l'Estat romà va accelerar el procés de consolidació de les defenses. La construcció de la primera muralla de pedra, datada arqueològicament a inicis del segle II aC, s'ha relacionat amb la divisió provincial de 197 aC.

Tàrraco va créixer de forma accelerada durant els segles II i I aC, i es va convertir, juntament amb Cartago Nova, en la ciutat més important de la Hispània Citerior. Cèsar hi va reunir els seus llegats durant la guerra civil contra Pompeu. **Gràcies a la lleialtat mostrada pels tarragonins, Cèsar li concedí el títol de Colònia.**

Va ser durant els anys 26 i 25 aC quan Tàrraco va adquirir una rellevància més gran com a ciutat, en convertir-se en la capital del món romà. En efecte, durant aquests anys, August va residir a la ciutat i hi va dirigir les campanyes contra cànta-

bres i àsturs. Gràcies a la presència militar, Tàrraco es va consolidar com a capital de la Hispània Citerior, i va rebre un fort impuls urbanístic, una mostra del qual és el teatre i la monumentalització del fòrum local.

Durant el segle I a C la ciutat va créixer i es va consolidar.

L'any 68, Neró va ser assassinat. Es va iniciar un període de convulsions en tot l'Imperi per una sagnant guerra civil. El general romà Galba va ser nomenat emperador per les legions romanes hispanes, mentre que en d'altres parts de l'Imperi van sorgir altres pretendents a emperador.

Mort Galba, les províncies hispanes van donar suport a Vespasià, que va ser qui finalment va arribar al poder. S'iniciava així la dinastia flàvia i un moment de gran esplendor per a les províncies hispanes.

Gràcies al suport prestat a la causa, Vespasià els concedí els *Ius Latii*, a l'entorn de l'any 73. A partir d'aquell moment tots els hispans foren considerats ciutadans romans de ple dret amb tot el que això significava.

Així mateix, els nuclis més importants de població, molts dels quals encara mantenien l'estatus sorgit en el moment de la conquesta, es van convertir en municipis. Tot això va comportar la necessitat de crear una nova administració que

s'adeqüés a aquesta nova realitat. Van sorgir així, sobre la base creada per August, unes importants xarxes administratives que tenien com a nuclis rectors les capitals provincials.

D'aquesta manera, Tàrraco, com a capital de la Hispània Tarraconensis o Citerior, va disposar de dos fòrums: un de colonial i un altre de provincial.

Al Fòrum provincial se li va afegir uns anys més tard el circ, i es va completar el conjunt municipal estatal.

Durant el segle II la ciutat va arribar a la màxima expressió gràcies a la construcció del darrer dels grans edificis d'entreteniment: l'**amfiteatre**.

La documentació escrita des de l'inici del segle V ens mostra una Tàrraco que mantenia estructures socials complexes, en què el bisbe metropolità era el defensor de l'ordre establert, en un imperi en què *Christianitas* era sinònim de *romanitas*. Cal destacar, a més, la presència a la ciutat del *Comes hispaniarum*.

Tàrraco va continuar sent una de les principals metròpolis hispanes durant la monarquia visigoda, fins que el panorama va canviar radicalment amb la conquesta de la ciutat per part d'exèrcits islàmics cap a l'any 713 i la seva incorporació a Al Andalus. A partir d'aquest moment la ciutat entra en un llarg i obscur període que no va concloure fins a la conquesta impulsada pels comtes catalans al segle XII i que va suposar el restabliment de la seu metropolitana a Tarragona.

EL CIRC

El circ va ser, sense cap mena dubte, l'espectacle de masses de més popularitat al món romà. En aquest recinte es disputaven les curses de carros, tirats generalment per dos o quatre cavalls (bigues o quadrigues).

L'edifici es va construir a finals del segle I dC, durant el regnat de Domicià, i formava part del gran complex monumental provincial, del qual ocupava la terrassa inferior. El seu estat de conservació és excepcional.

El circ romà de Tàrraco tenia unes dimensions aproximades de 325 metres de llargada i una amplada d'entre 100 i 115 metres. Es va construir damunt de potents voltes de ciment que complien una doble funció: per una banda, eren la fonamentació sobre la qual s'assentaven les grades, les escales i la plataforma superior; de l'altra, servien de corredors interns que possibilitaven la distribució dels espectadors per tot l'edifici. Sobre aquesta xarxa de voltes descansaven la plataforma superior de l'edifici i les grades, disposades al llarg de tres dels costats, mentre que al quart se situaven les carceres o punt de sortida dels carros.

La graderia estava separada de l'arena (l'espai on es desenvolupava l'espectacle) per un mur de més de 2 metres d'alçada, el podi, que tenia la funció de protegir els espectadors en el cas que es produís algun tipus d'accident (naufragium) durant l'espectacle. Aproximadament al centre d'un dels costats llargs del circ, el septentrional, i unit als edificis que conformaven el Fòrum Provincial, hi havia el pulvinar.

Un dels costats curts de l'edifici estava ocupat per les *carceres*, en què s'obrien generalment dotze cambres de sortida, sis a cada costat d'una porta principal. Recents excavacions arqueològiques han localitzat aquestes estructures al subsòl de l'actual edifici de l'Ajuntament de Tarragona. Les *carceres* estaven flanquejades per una torre. Tot el sector es coneixia amb el nom d'oppidum. L'organitzador dels jocs (*editor spectaculorum*), que tenia l'honor de donar la sortida, gaudia d'un lloc reservat a la terrassa sobre les *carceres*, mentre que els magistrats que controlaven la cursa, el comportament correcte dels aurigues i l'ordre d'arribada, se'ls reservava una tribuna (*tribunal iudicum*).

Les dades actuals insinuen que durant el segle V l'edifici va perdre, almenys parcialment, la funció original. Algunes de les vol-

tes que el formaven van passar a ocupar-se com a espais d'habitació.

